

УДК 378:61:004.9

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР-БАКАЛАВРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧASNIX ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Канд. мед. наук К. А. Степанченко

Харківська медична академія післядипломної освіти

Наведено пропозиції щодо підвищення внутрішньої мотивації навчання медичних сестер-бакалаврів шляхом використання нових сучасних інформаційних технологій.

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТЕР-БАКАЛАВРОВ НА ЗАНЯТИЯХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Канд. мед. наук К. А. Степанченко

Приведены предложения по повышению внутренней мотивации обучения медицинских сестер-бакалавров путем использования новых современных информационных технологий.

Мотивація до навчання, інтерес до навчальної праці, пізнавальної діяльності, предмета посідають провідні місця серед чинників, які визначають продуктивність дидактичного процесу. Вони впливають на інтенсивність уваги, якість запам'ятовування, розуміння прочитаного матеріалу, результати розумової діяльності.

Дослідження показали, що максимальну користь від застосування інформаційних технологій у навчальному процесі одержують слухачі з більш високими показниками успішності й мотивації. Комп'ютери вже самі по собі є досить сильним чинником підвищення мотивації навчання [7]. Однак початкові умови роботи з навчальною програмою завжди характеризуються у слухачів різними напрямками мотиваційних векторів. Отже, перший етап роботи програми має бути спрямований на приведення мотиваційних векторів у співнаправлений стан. Для цієї мети структура мотиваційної сфери конкретної особистості має бути ретельно продіагностована.

При діагностиці мотиваційної сфери пізнавальної діяльності необхідно враховувати як статичні, стійкі характеристики (наприклад, змістоутворююча й цілеспрямована функція мотиву, мотивація досягнення), так і динамічні, що змінюються від заняття до заняття на різних предметах (це мотивація вивчення даного предмета й інтерес

METHODS OF INCREASING MOTIVATION NURSES BACHELORS IN LESSONS BY USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES

K. A. Stepanchenko

Presented proposals to improve the intrinsic motivation training of nurses bachelors by using new modern information technologies.

до теми заняття). Такий підхід у діагностиці дозволяє визначити умови, які сприяють підвищенню й закріпленню високої мотивації до навчання на кожному занятті.

Вплив мотиваційних процесів на успішність учнів не заперечується зараз вже практично ніким. Однак пошук конкретних механізмів мотивації та дослідження її внутрішньої природи — питання до кінця не вирішенні. Необхідно пам'ятати, що мотиваційна сфера формується насамперед самою особистістю й важко піддається зміні, впливу ззовні [3]. Тому варто говорити не про грунтовну зміну ставлення до навчання, а про корекцію мотиваційної сфери. Навчальна діяльність є полівмотивованою, оскільки активність слухача має різні джерела. Більшість дослідників виділяють два основних типи мотивації — внутрішню й зовнішню.

Зовнішня мотивація — це використання методу «батога і пряника» (заохочення, стимулування, критика, покарання) або формулі біхевіоризму «S—R» (стимул — реакція), введення змагання і т. д. Механізм зовнішньої мотивації західними вченими вивчався в рамках інструментальної теорії мотивації. Однією з умов умотивованості до певного виду поведінки відповідно до даної теорії є впевненість особистості в наявності прямого зв'язку між здійснюваною поведінкою та її наслідком [6].

Основними елементами з даного типу мотивації є зовнішні стимули — важелі впливу, або носій «роздратувань», які викликають дію певних мотивів. Якщо стимулюючий чинник перебуває поза особистістю та її поведінкою, тобто обумовлений зовнішнім середовищем, мотивація стає зовнішньою, а поведінка зовні вмотивована [5].

За допомогою попередньо складених анкет перед початком засвоєння дисципліни у медсестер-бакалаврів були проаналізовані такі ознаки зовнішньої мотивації навчання: навчання заради навчання, без задоволення від діяльності або без інтересу до предмета, який викладається, — 9,0 %; навчання заради особистих інтересів і вигід — 21,9 %; навчання для соціальної ідентифікації — 28,7 %; навчання заради успіху або через острах невдач — 9 %; навчання під примусом або під тиском — 3 %; навчання, засноване на поняттях і моральних зобов'язаннях або на загальнонприйнятіх нормах — 11 %; навчання для досягнення мети в повсякденному житті — 7,8 %; навчання, засноване на соціальних цілях, вимогах і цінностях, — 18,6 %.

З огляду на отримані дані ѹ зниження престижу медичної професії в сучасному українському суспільстві такий тип мотивації, як правило, поверхневий і порівняно короткос часовий. Тому треба більше уваги приділяти внутрішній мотивації слухачів. Внутрішня мотивація закладена, як правило, у самому досліджуваному матеріалі й має стійкий, тривалий характер. Для того щоб підсилити внутрішню мотивацію, викладач повинен спеціальним чином переробити матеріал, який викладається, зробити його цікавим, послідовним, орієнтованим на досягнення конкретних навчальних цілей та освоєння конкретних дій.

Слухачі, яких стимулює насамперед інтерес до самого процесу навчання, схильні вибирати більш складні завдання, які позитивно відбуваються на розвитку їхніх пізнавальних процесів. Слухачі із зовнішньою мотивацією, як правило, не одержують задоволення від подолання труднощів під час розв'язання навчальних завдань. Тому вони вибирають більш прості завдання і виконують тільки те, що необхідно для одержання підкріплення (оцінки). Відсутність внутрішнього стимулу сприяє збільшенню напруженості, зменшенню спонтанності, що пригнічує креативність слухача, у той час як наявність внутрішніх спонукань сприяє прояву безпосередності, оригінальності, зростанню творчості.

Для здійснення внутрішньої мотивації весь навчальний матеріал ретельно вибудовується, відділяються головні ідеї та другорядні думки. Слід намагатися, щоб система побудови матеріалу, послідовність і способи вивчення були зрозумілі слухачам і засвоєні ними на свідомому рівні (як прямий продукт засвоєння). Для полегшення засвоєння та забезпечення успішності самоконтролю

матеріал бажано розбивати на логічно цілісні, невеликі за розміром блоки. Відчуття руху й підйому, розвитку й росту є потужним психологічним стимулом у подоланні нових труднощів. Значне збільшення розміру блоку робить матеріал важким для сприйняття і послаблює мотивацію [2].

Відсутність примусовості, ненав'язливість, невимушенність — найважливіші умови ефективності навчання. Їх досягнення можливе тільки тоді, коли людина вчиться, тому що хоче вчитися. Інтерес слухача до того, що він вивчає, завжди має мимовільний характер, і якщо при цьому не демонструвати відкрито функції контролю, то мотивація, заснована на інтересі, не ослабне.

Для формування внутрішньої мотивації навчання має починатися з гри, причому в широкому сенсі цього слова. Все, що стосується уяви та фантазії, вимагає винахідливості, інтелектуального конструювання, пошуку й спостережливості, все, навколо чого можна створити проблемну ситуацію, легко перевести у форму гри. Гра в такому варіанті не тільки допомагає проникнути у творчу лабораторію автора підручника, художника й учителя, зrozуміти їхній задум, але й стимулює генерування своїх власних образів і ідей. Така гра двопівкульна за своєю сутністю, такими ж повинні бути й підручники [6].

Велике мотивуюче значення має також надання слухачам самостійності у виборі навчальних дисциплін і шляхів досягнення мети. Поставлення мети й вироблення плану дій самими слухачами породжують сильний мотив до подолання труднощів і перешкод, які зустрічаються на шляху виконання задуманого [5]. Необхідно дати слухачам техніку змістовності й цілемodelювання як процесів, без яких знання не вписуються у світогляд особистості й у майбутньому не сприяють професійному зростанню. Освоєння даної техніки дозволяє слухачам моделювати кінцевий результат своєї діяльності (від роботи на окремому занятті до навчання у вузі в цілому) і наповнювати навчальну діяльність конкретним змістом.

Інформаційні технології в освіті є головним елементом, що зв'язує слухача зі світом знань, розвиває його творчі здібності й інтелект. На заняттях із дисципліни «Обстеження та визначення стану здоров'я» у медичних сестер-бакалаврів Медичного коледжу ХМАПО використовується електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) — комплекс освітніх компонентів, друкованих, електронних, медіадодатків на CD-, DVD-носіях інформації [1, 4]. Компонентами сучасних ЕНМК є мультимедіадодатки, термінологічний словник, інформаційний предметний блок, пошуковий блок, практичний і контролюючий блоки. ЕНМК відрізняється від друкованого технічними засобами відтворення інформації. Наприклад, завдяки гіпертекстовій побудові ЕНМК, системі перехресних посилань слухач може працювати з його

компонентами у вільному режимі й одержувати інформацію різними шляхами, обираючи, таким чином, індивідуальну стратегію навчання.

Використання принципу усвідомленої перспективи, відповідно до якої кожна людина має можливість брати активну участь у формуванні власної освітньої траєкторії й системи цілей, формує таку навчальну ситуацію, коли знання автоматично стануть жаданими, внутрішньо вмотивованими й ефективно засвоюваними. Використовуючи свій досвід роботи з електронними навчально-методичними комплексами, слід рекомендувати такі шляхи й способи підвищення внутрішньої мотивації слухачів при проектуванні засобів інформаційних технологій навчання, як сприяння прийняттю слухачами своєї ролі в навчальному процесі: дослідника — при роботі

з експертною системою; конструктора — при роботі з конструкторською програмою; віртуального суб'єкта — в ігрових програмах і т. ін.; надання слухачам певної свободи дій при керуванні об'єктами вивчення в рамках заданих обмежень; підвищення актуальності й новизни змісту; розкриття значущості знань; застосування наочності, цікавості, емоційності; використання порівнянь і аналогій; застосування ефекту парадоксальності, подиву; використання активних, діючих форм навчання; структурування навчального матеріалу, поділ його на логічно цілісні, невеликі за розміром блоки; виділення головних ідей і підпорядкованих думок; роз'яснення слухачам системи побудови матеріалу, послідовності та способів вивчення дисципліни; проведення навчальних дискусій; організація пізнавальних і ділових ігор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вороненко Ю. В. Електронні навчальні посібники для відображення медичних процедурних знань: принципи, етапи створення, методологія / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер, В. В. Краснов. — К.: Мед. прес., 2009. — 160 с.
2. Дистервег А. Руководство к образованию немецких учителей // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / сост. А. И. Пискунов. — М.: Педагогика, 1971. — С. 385–444.
3. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Изд. «Питер», 2000. — 502 с.
4. Марценюк В. П. Електронні інформаційні ресурси при підготовці медсестер в університеті Південної Кароліни Upstate (США) / В. П. Марценюк // Медична освіта. — 2006. — № 3. — С. 14–15.
5. Нечаева Н. В., Роціна Н. Н. Педагогическая система развивающего обучения. — Самара: Изд. дом «Федоров», 2006. — 134 с.
6. Общая психология / Под общ. ред. А. В. Петровского // Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в 6-ти томах. — М.: ПЕР СЭ, 2005. — 251 с.
7. Полат Е. С., Бухаркина М. Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. — М.: Академия, 2008. — 368 с.

УВАГА!

Науково-практична конференція «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЕРТЕБРОНЕВРОЛОГІЇ»

Відбудеться 15-16 вересня, м. Харків

Проводить

ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»

61068, Харків,
бул. Академіка Павлова, 46
Тел.: (057) 738-40-83,
738-06-26,
738-33-94